

Χάρτες αιχώρος

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΜΟΣ 2
VOLUME 2

ΤΕΥΧΟΣ 2
ISSUE 2

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2003
NOVEMBER 2003

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΚΟΚΚΩΣΗΣ ΧΑΡΗΣ

ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΓΟΥΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- ΕΜΠ
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- ΕΜΠ
Γιαννακούρου Τζίνα	- ΥΠΕΧΩΔΕ
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσημας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δεμαθάς Ζαχαρίας	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- ΑΠΘ
Καρύδης Δημήτρης	- ΕΜΠ
Κοσμόπουλος Πάνος	- ΔΠΘ
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαντουβάλου Μαρία	- ΕΜΠ
Μελαχροινός Κώστας	- University of London, Queen Mary, UK
Μοδινός Μιχάλης	- Εθν. Κέντρο Περιβ. και Αειφ. Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- University of Surrey, UK
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Universite de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Χαστάογλου Βίλμα	- ΑΠΘ

Διεύθυνση:

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας

και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ

Πεδιον Άρεως, 38334 ΒΟΛΟΣ

<http://www.prd.uth.gr/aeihoros> e-mail: aeihoros@prd.uth.gr

τηλ.: 24210 – 74456 fax: 24210 - 74380

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρος

Περιεχόμενα

	Εισαγωγή	4
	Δελλαδέτσιμας Π.	6
Ο σχεδιασμός του χώρου: εξελίξεις και προοπτικές από το παράδειγμα της Ιταλίας	Μιτζάλης Ν.	32
Η εμπειρία πολεοδόμησης της περιφέρειας Westelijke Tuinsteden (Δυτικών κηπουπόλεων) του Άμστερνταμ	Τρασέλα Μ.	46
Αρχιτεκτονική τοπίου και προστατευόμενες φυσικές περιοχές. Προστασία και ανάδειξη του δάσους Δραγουντέλι στη Σιθωνία Χαλκιδικής	Γοσποδίνη Α., Μπεριάτος Η.	72
Η "κυριαρχία" της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του καινοτόμου σχεδιασμού σε αναδυόμενα "διεθνο-τοπικο-ποιημένα" αστικά τοπία: η περίπτωση της Αθήνας 2004	Χαϊνταρλής Μ.	98
Νομικές και διοικητικές προϋποθέσεις εφαρμογής της Οδηγίας 92/43 στην Ελλάδα: εισαγωγικές σκέψεις και παρατηρήσεις		
	ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
	Γοσποδίνη Α., Σκάγιαννης Π.	114
Σπουδές Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης στα Ελληνικά Πανεπιστήμια: προκλήσεις και προοπτικές	Παπαδούλης Α.	140
Η διαχείριση αναπτυξιακών πόρων σε φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές		
	ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
	Ψυχάρης Γ.	160
	ERSA, Jyvaskyla, 2003	
	ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	
	Χαϊνταρλής Μ.	164
Andreas Papapetropoulos, La prise en compte de l'environnement par les procédures du droit de l'urbanisme en France et en Grèce	Χάλκος Γ.	168
Κ. Μπίθας, Οικονομική Θεώρηση της Περιβαλλοντικής Προστασίας	Βλόντζος Γ., Σούτσας Κ.	172
Α. Λαμπριανίδης, Η Επιχειρηματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ύπαιθρο. Η Περίπτωση της Ελλάδας		
	ΑΠΟΨΕΙΣ	178
Συνέντευξη με τον Andy Thornley		180
Συνέντευξη με τον Thomas Reiner		186

Κωνσταντίνος Μπίθας, 2003
Οικονομική Θεώρηση της
Περιβαλλοντικής Προστασίας
Τυπωθήτω, Αθήνα

Χάλκος Γιώργος

Επικούρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το παρόν βιβλίο προσπαθεί να προσεγγίσει την Οικονομική του Περιβάλλοντος μέσω ενός μεθοδολογικού πλαισίου ανάλυσης ικανού να εφαρμοσθεί σε διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η επιτυχία της εκάστοτε ανάλυσης εξαρτάται από την ικανότητα του ασχολούμενου επιστήμονα/ερευνητή να συλλάβει τα κύρια χαρακτηριστικά του προβλήματος και να τα χρησιμοποιήσει κατάλληλα. Το βιβλίο προσπαθεί σε εισαγωγικό επίπεδο να καλλιεργήσει την ικανότητα αυτή.

Το βιβλίο αποτελείται από 6 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζει τη σχέση του φυσικού περιβάλλοντος με την οικονομική διαδικασία και την εξέλιξη της επιστημονικής θεώρησης αυτής της σχέσης από την πλευρά της Οικονομικής Επιστήμης. Έτσι, παρουσιάζονται συνοπτικά οι παραδοσιακές θεωρήσεις της Οικονομικής του Περιβάλλοντος καθώς επίσης και οι σύγχρονες θέσεις της Οικολογικής Οικονομικής. Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται μια εναλλακτική θεώρηση του οικονομικού κυκλώματος σύμφωνα με την οποία το οικονομικό κύκλωμα αποτελεί γνήσιο υποσύστημα του φυσικού συστήματος. Η θεώρηση αυτή είναι άκρως ενδιαφέρουσα για ένα εισαγωγικό βιβλίο.

Το δεύτερο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στο μεθοδολογικό πλαίσιο και στις ειδικές μεθόδους οικονομικής αποτίμησης των περιβαλλοντικών αγαθών. Εδώ παρουσιάζονται όλες οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται σήμερα για να αποδοθούν χρηματικές αξίες σε περιβαλλοντικά αγαθά για τα οποία δεν υπάρχει κανονική αγορά. Οι μέθοδοι παρουσιάζονται σύμφωνα με την ιστορική εμφάνισή τους. Έτσι πρώτα συζητώνται οι μέθοδοι του Κόστους Ταξιδιού και της Ηδονιστικής Τιμολόγησης (Hedonic Pricing). Κατόπιν, γίνεται διεξοδικότερη ανάλυση των μεθόδων της υποθετικής αγοράς. Σημαντική συνεισφορά του βιβλίου είναι η

παρουσίαση παραδειγμάτων εφαρμογής των μεθόδων από τη σύγχρονη βιβλιογραφία, γεγονός που συντείνει στην πληρέστερη αντίληψη και κατανόησή τους. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μια εκτενή αναφορά στα πλαίσια εφαρμογής και στους περιορισμούς που τίθενται για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων των μεθόδων οικονομικής αποτίμησης των περιβαλλοντικών αγαθών.

Το τρίτο κεφάλαιο εξετάζει τον προσδιορισμό του άριστου επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος. Ο συγγραφέας βασίζεται σε μια ενδιαφέρουσα θεώρηση όπου συνεκτιμά την προστασία του περιβάλλοντος με τα οφέλη που αποδίδουν οι ενέργειες που το υποβαθμίζουν και μέσω αυτής της συνεκτίμησης ορίζεται το άριστο επίπεδο προστασίας. Η ευρύτατη ανάλυση σε όρους κοινωνικής ευημερίας δίνει το ουσιαστικό συστατικό κατά το σχεδιασμό της περιβαλλοντικής προστασίας που δεν είναι άλλο παρά η ευημερία που αποδίδει το περιβάλλον στην κοινωνία. Διαφωτιστικά παραδείγματα κάνουν πιο απλές τις θεωρητικές διαστάσεις του όλου ζητήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η γνωστή προσέγγιση της αυτόματης επίτευξης της άριστης περιβαλλοντικής προστασίας που επιτυγχάνεται μέσω της λειτουργίας της αγοράς (Coasean approach). Εδώ δίνονται οι κύριες διαστάσεις του προβλήματος και ενσωματώνονται οι θεωρητικές και πρακτικές αμφισβητήσεις για την αποτελεσματική λειτουργία της προσέγγισης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η συστηματική παρουσίαση και ανάλυση των οικονομικών εργαλείων της περιβαλλοντικής πολιτικής. Το παρόν κεφάλαιο αφορά τους περιβαλλοντικούς φόρους, τις αντίστοιχες επιδοτήσεις και τις εμπορεύσιμες άδειες ρύπανσης. Γίνεται συστηματική παρουσίαση όλων των οικονομικών εργαλείων μαζί με εκτεταμένη παρουσίαση σύγχρονων εφαρμογών τους. Ουσιαστικά επιχειρείται μια ενδιαφέρουσα σύγκριση μεταξύ αυτών παρουσιάζοντας τα κύρια χαρακτηριστικά τους.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα διοικητικά μέσα της περιβαλλοντικής πολιτικής (προδιαγραφές, απαγορεύσεις κ.ά.) και συγκρίνονται με τα οικονομικά μέσα, όπως αυτά παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Τα διοικητικά μέσα, ως παλαιότερα στο σχεδιασμό της περιβαλλοντικής πολιτικής, συνεχίζουν να είναι ελκυστικά λόγω της άμεσης αποτελεσματικότητάς τους. Αυτή η αποτελεσματικότητα συγκρίνεται με τα οικονομικά εργαλεία σε δύο κυρίως διαστάσεις, πρώτον σε σχέση με το "κόστος της περιβαλλοντικής πολιτικής" και δεύτερον σε σχέση με τη δημιουργία κινήτρων για την έρευνα και εφαρμογή οικονομικά αποδοτικότερων τεχνολογιών αντιρρύπανσης. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται ευρύτατη εφαρμογή υποθετικών παραδειγμάτων και σύγχρονων εφαρμογών έτσι ώστε να αποκαλυφθούν σημαντικές διαστάσεις τόσο των διοικητικών όσο και των οικονομικών εργαλείων της περιβαλλοντικής πολιτικής.

Γενικά το βιβλίο εστιάζει το ενδιαφέρον του στη φυσιολογία της σχέσης της Οικονομίας με το Φυσικό Περιβάλλον. Ειδικότερα εστιάζει την προσοχή στη φυσιολογία της οικονο-

μικής ανάλυσης των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να ερμηνευτεί και η εκτεταμένη χρήση της διαγραμματικής ανάλυσης που προσφέρεται για την απτότερη μεταφορά και αντιστοίχιση των πραγματικών καταστάσεων εντός της οικονομικής ανάλυσης.

Το παρόν εγχειρίδιο δεν υιοθετεί την άποψη ότι η Οικονομική του Περιβάλλοντος συνίσταται στην εφαρμογή των μεθόδων της Οικονομικής Επιστήμης στα περιβαλλοντικά προβλήματα αλλά προσπαθεί να διαγνώσει τη φυσιολογία των περιβαλλοντικών προβλημάτων και να εξετάσει πως αυτά αλληλεπιδρούν με την οικονομική διαδικασία. Το περιβαλλοντικό πρόβλημα θεωρείται παράγοντας που επιδρά στην κοινωνική ευημερία και σαν τέτοιο αναλύεται.

Αυτό που είναι ενδιαφέρον έγκειται στο γεγονός ότι με βάση κάποιες θεμελιώδεις αρχές ο συγγραφέας προσπαθεί να αντιμετωπίσει τα διάφορα προβλήματα του περιβάλλοντος, χωρίς κάθε φορά να υιοθετεί εκ θεμελίων νέες αρχές και κατά συνέπεια να οδηγούμαστε σε μια αποσπασματική θεώρηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Δεν προτείνει, για παράδειγμα, ξεχωριστά μεθοδολογικά πλαίσια για την κατανομή του νερού, για την προστασία των δασών, για την προστασία της ατμόσφαιρας και άλλα περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά δημιουργώντας ένα ευρύ μεθοδολογικό πλαίσιο ανάλογο με τα χαρακτηριστικά του προβλήματος, αναδεικνύει την κατάλληλη μέθοδο για ειδικότερη ανάλυση, δομώντας έτσι την οικονομική ανάλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Το βιβλίο εμπεριέχει και μια ιδιαιτερότητα. Αποδίδει μερικά φαινόμενα που σχετίζονται με το περιβαλλοντικό ζήτημα με διαφορετική ορολογία από αυτήν που έχει, σε μεγάλο βαθμό, καθιερωθεί στην Οικονομική του Περιβάλλοντος. Σαν τέτοιο παράδειγμα διαφορετικής ορολογίας του παρόντος εγχειριδίου μπορεί να αναφερθεί η χρήση του όρου "όχληση" (αντί του ευρέως χρησιμοποιούμενου όρου "ρύπανση") προς απόδοση των επιπτώσεων που έχουν οι διάφορες δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον.

Τέλος, θεωρώ σημαντική την έμφαση που δίνει το βιβλίο στην κατανόηση ουσιαστικών πλευρών της Οικονομικής του Περιβάλλοντος πέρα από την τυπική θεωρία (φυσιολογία της σχέσης της οικονομικής ανάλυσης πάνω στο περιβαλλοντικό πρόβλημα), στη χρήση πρακτικών εφαρμογών και στο ότι απευθύνεται τόσο σε οικονομολόγους όσο και φοιτητές περιβαλλοντολόγους, μηχανικούς και άλλων επιστημών που ενδιαφέρονται για μια ουσιαστική προσέγγιση της Οικονομικής του Περιβάλλοντος χωρίς απαραίτητα να έχουν ικανοποιητική γνώση Οικονομικών.

